

Använd experiment för att följa upp näringspolitiken

Svenska Dagbladet den 11 november 2018

Sverige, liksom resten av världen, står inför betydande samhällsutmaningar i form av klimathot, demografiska förändringar och snabb teknisk utveckling. Samtidigt råder osäkerhet kring hur utmaningarna ska bemötas. Förmågan att navigera i en föränderlig värld är en kritisk faktor för ett land som vill upprätthålla ett högt välstånd. Experimentell policy har därför blivit allt viktigare.

I en ny rapport från Entreprenörskapsforum skriver vi att den svenska näringspolitiken kan utvecklas genom experimentell policyutformning. Det är också möjligt att använda experimentell styrning för att utveckla det institutionella ramverket på ett effektivt sätt. Pilotprogram, systematiska utvärderingar, acceptans för misslyckanden och en generell experimentell ansats är medel för att säkerställa lärande inom policyvärlden. Ett föregångsland är Finland där en experimentell ansats implementerats på ett 20-tal strategiskt prioriterade områden, bland annat vad gäller digitaliserade kommuner, basinkomst och språkstudier.

Inom det så kallade främjandesystemet – det vill säga de aktörer som främjar entreprenörskap, företagande och tillväxt – finns det omedelbar tillämpningspotential. I dagsläget läggs betydande resurser på insatser för att stimulera innovation, entreprenörskap och ekonomisk tillväxt. Den aktiva näringspolitiken i Sverige – det vill säga främjandeinsatser – uppgår i dag till mellan fyra och 100 miljarder kronor årligen. Med den bredare definitionen inkluderas skatteincitament som rut- och rot-avdragen. Den verksamhet som handlar om insatser som syftar till att främja företag, entreprenörskap och innovationer – uppgår till cirka nio miljarder kronor.

I Entreprenörskapsutredningens (SOU 2016:72) kartläggning identifierades 23 rikstäckande aktörer som ger information och rådgivning om att starta, driva och skala upp företag. Till detta kommer olika former av finansiering och finansieringsstöd. Sammantaget finns det cirka 30 aktörer som i någon form är verksamma inom främjandesystemet.

Det finns dock begränsad kunskap om de faktiska effekterna av främjandet liksom om regelverkens effektivitet. Det är uppenbart att vi behöver ett system som ger oss bättre kunskaper om vilka policyåtgärder som faktiskt fungerar och ger effekt.

Nyligen genomförde "What Works Centre for Local Economic Growth" vid London School of Economics en studie där cirka 15 000 utvärderingar av främjarinsatser granskades. Bland dessa uppfyllde 2,5 procent kraven för trovärdiga svar om effekter. Ännu färre uppvisade en positiv effekt, 0,6 procent av det totala antalet insatser.

Med rätt utformad experimentell policy kan en omfördelning av resurser göras mot de åtgärder och program som ger bäst effekt. Avgörande för att fungera är en rigorös utvärderingsprocess som resulterar i faktiskt lärande. All policyutveckling bör därför arbeta med konsekvensanalyser för att uppskatta den samlade samhällsekonomiska effekten.

Experimentell policy erbjuder nya lösningar på gamla problem och en möjlighet att snabbare nå fram till dem. Innovativ policy skapas där resurser fördelas på åtgärder och program som ger bäst effekt. Experiment blir därmed ett verktyg för att accelerera policyutveckling kostnadseffektivt och med begränsad risk.

I en snabbt föränderlig ekonomi ställs höga krav på beslutsfattande inom såväl offentlig som privat verksamhet. Vår rekommendation till en ny regering som vill lösa samhällsutmaningar är att anamma experimentell och evidensbaserad policy. Ett tips är att starta med en översyn av den svenska näringspolitiken.

Martin Andersson

Johan Eklund